

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто актуальні проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій. З'ясовано, що сьогодні Концепція нової української школи і Концепція розвитку педагогічної освіти висувають нові завдання до системи шкільної освіти, задають новий вектор підготовки майбутнього вчителя початкової школи. Процес підготовки фахівців нової якості розглядаємо як реакцію на об'єктивні тенденції трансформації початкової школи в умовах її інформатизації. Визначено основні етапи процесу підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій: базовий, основний, продуктивно-коригувальний. Висвітлено сутність й конкретизовано зміст кожного з етапів підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: етапи підготовки, майбутній учитель початкової школи, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).

Інформатизація освіти, як визначальний базис модернізації освіти, не обмежується її переорієнтацією на інноваційну технологічну платформу, а передбачає оновлення цілей і змісту освіти на всіх її рівнях, форм і методів організації навчально-пізнавальної діяльності, впровадження концептуальних змін у професійну підготовку педагогічних кадрів.

Проблеми професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів завжди були і залишаються одними із центральних проблем психолого-педагогічної науки. Науковці звертають увагу на особливу значущість підготовки майбутніх учителів початкової школи, оскільки на цей період навчання припадає інтенсивний розвиток пізнавальної сфери дитини – її мислення, уваги, уяви, пам'яті, відбувається становлення таких вольових якостей, як цілеспрямованість, наполегливість, самоконтроль. Саме вчитель початкової школи зустрічає нове покоління дітей і формує ставлення дитини до шкільної освіти, допомагає зробити перші кроки на цьому шляху, розкрити свої таланти й природні здібності, закладає фундамент її успішності у подальшому навчанні. Це посилює актуальність проблеми професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя на етапі трансформації початкової школи в умовах її інформатизації.

Розробці теоретичних і методичних засад підготовки майбутнього вчителя початкової школи присвячені ґрунтовні дослідження Ш. Амонашвілі, Т. Байбари, Н. Бібік, Н. Глузман, Л. Коваль, О. Савченко, В. Сухомлинського, Л. Хомич, Л. Хоружої, І. Шапошнікової та інших. Інформатизація початкової школи дала поштовх дослідженню багатьох нових аспектів підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у його професійно-педагогічній діяльності. Окресленій проблематиці присвячені праці Н. Бібік, Л. Білоусової, М. Жалдака, Є. Маркової, Н. Олефіренко, О. Савченко, О. Співаковського, О. Суховірського, О. Шиман та інших. На сьогодні набуто значний практичний досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальній практиці початкової школи (Ю. Горвиц, О. Кривлюк, М. Левшин, Н. Морзе, Ю. Первін, О. Рибалко, Ф. Ривкінд, Н. Саражинська, О. Таргоній, Т. Чабанюк, С. Хомич, Л. Хоружа та ін.). Однак нові завдання перед початковою школою, а звідси й новий вектор підготовки майбутнього вчителя початкової школи висувають розроблені Концепція Нової української школи і Концепція розвитку педагогічної освіти.

Метою статті є виокремлення й конкретизація основних етапів процесу підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Сьогодні на етапі трансформації початкової школи в процесі її інформатизації вимагає уточнення зміст ІКТ-підготовки майбутнього вчителя, адже запровадження ІКТ в освітній галузі переходить від одноразових проєктів у системний процес, який охоплює всі види діяльності школяра і спрямований на набуття учнями умінь доцільно й успішно використовувати сучасні високотехнологічні інструменти як у процесі навчально-пізнавальної діяльності, так і стосовно реальних об'єктів практичної діяльності [3]. Процес підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання ІКТ являє собою складну за структурою багатоетапну цілісну педагогічну систему. Виокремлюючи базовий, основний й продуктивно-коригувальний етапи зазначеної підготовки майбутнього учителя, підкреслимо, що визначені етапи є логічно взаємопов'язаними, поступово й послідовно розгортаються в часі, розширюючи, поглиблюючи, закріплюючи основи теоретичних знань майбутніх учителів, їх практичну орієнтованість, забезпечуючи набуття студентами особистісних якостей, необхідних для майбутньої професійної діяльності в означеному напрямі.

Базовий етап підготовки охоплює перший рік навчання у вищих педагогічних закладах освіти. У цей період студенти отримують полівалентну психолого-педагогічну й інформатичну підготовку. *Основний етап* підготовки охоплює другий-третій роки навчання й спрямований на поглиблення підготовки студентів, розвиток спеціальних знань й умінь, необхідних для використання ІКТ, підтримку ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя щодо ролі ІКТ у професійно-педагогічній діяльності. Зв'язок теорії з практикою реалізується на III етапі (четвертий рік навчання). *Продуктивно-коригувальний етап* спрямований на створення умов для

самореалізації студентів, накопичення досвіду досягнень в навчально-пізнавальній діяльності й передбачає апробування студентом набутих знань в процесі педагогічної практики. Продуктивно-коригувальний етап зорієнтовано на саморефлексію позиції студента, оцінювання власного рівня готовності до використання ІКТ, контроль результатів; визначення напрямів подальшого розвитку й удосконалення власної підготовки.

Конкретизуємо мету і завдання кожного етапу підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання ІКТ.

Метою базового етапу підготовки студента є формування базових психолого-педагогічних й інформаційних знань та умінь, необхідних для успішного використання ІКТ; закладання в студентів особистісних якостей, пов'язаних із зацікавленістю до використання ІКТ у педагогічній діяльності, потребою в оволодінні сучасними ІКТ.

Завдання базового етапу передбачають:

- 1) знання історії, етапів, перспективних напрямків використання ІКТ у початковій школі;
- 2) поінформованість щодо світового досвіду використання ІКТ у початковій школі;
- 3) розуміння сутності трансформації початкової школи в умовах її інформатизації;
- 4) формування переконань перспективності використання ІКТ у навчальному процесі початкової школи як інноваційного засобу реалізації нових можливостей розвитку дитини;
- 5) розуміння того, що соціалізація сучасних дітей проходить в умовах «зростання у цифровому світі»;
- 6) ознайомлення студентів із віковими та індивідуальними особливостями сучасних молодших школярів: специфікою когнітивних, емоційних, комунікативних, мотиваційних та інших процесів і, зокрема, «кліповим» мисленням, трансактивною пам'яттю тощо;
- 7) розуміння цінності формування якісно нових умінь підростаючого покоління (універсальних, ключових, soft, transversal), до яких відносимо вміння здійснювати цільовий пошук інформації в Інтернеті, її оцінювання, аналіз, перетворення, подання, вміння обмінюватися інформацією, співпрацювати, використовуючи мережні комунікації, що є складовими частинами зазначених загальних компетентностей і основою для навчання впродовж життя [2]. Окреслений комплекс умінь характеризуємо як метапредметні ІКТ-уміння;
- 8) формування переконань майбутніх вчителів початкової школи в цінності формування метапредметних ІКТ-умінь молодших школярів;
- 9) формування активного, самостійного, творчого мислення студента і, на цій основі, поступового переходу до самостійного оволодіння інноваційними освітніми практиками, новітніми ІКТ-орієнтованими педагогічними технологіями;
- 10) ознайомлення із специфікою функцій вчителя нового покоління (коуч, фасилітатор, тьютор та ін.).

Метою основного етапу є оволодіння майбутніми вчителями початкової школи знаннями, опанування відповідними вміннями, необхідними для використання ІКТ як інструмента формування якісно нових умінь підростаючого покоління – метапредметних ІКТ-умінь; забезпечення розвитку й вдосконаленні потреб та мотивів студента щодо формування таких умінь у підростаючого покоління.

Завданнями основного етапу є:

- 1) набуття знань щодо сутності поняття «метапредметні ІКТ-уміння», їх видів;
- 2) інформаційно-аналітичні вміння – вміння зчитувати інформацію, представлену в різних видах (текстовому, графічному тощо); оцінювати змістову цінність інформації; надавати аналізу достовірність інформації та її джерело;
- 3) інструментальні вміння (володіння прийомами і засобами роботи з інформацією) – вміння використовувати ефективні прийоми пошуку інформації; опрацьовувати різнотипну інформацію (образну, сюжетну тощо); групувати інформацію за певною ознакою, впорядковувати її за зростанням або спаданням виділеної ознаки, структуровано зберігати й накопичувати; подавати інформацію в різних видах (текстовому, графічному тощо);
- 4) поведінкові вміння в цифровому світі – вміння дотримуватись правил безпеки в мережі; безпечно використовувати мобільні пристрої; створювати власний образ у мережі та власну репутацію, розуміючи суть і значущість цифрового сліду; коректно використовувати інформацію;
- 5) комунікативні вміння – вміння доречно використовувати різні способи спілкування (текстові / звукові повідомлення, емодіки тощо) в публічному просторі й приватному спілкуванні; використовувати програмні інструменти для підтримки діалогу в мультимовному просторі; дотримуватись етики електронного спілкування (міжособистісного, у групі, у мережі); сприймати почуття й думки інших учасників спілкування, будувати позитивний діалог;
- 6) ознайомлення з особливостями поетапного формування метапредметних ІКТ-умінь учнів початкової школи;
- 7) ознайомлення із специфікою формування метапредметних ІКТ-умінь у предметній діяльності молодших школярів та формування мотивації до набуття умінь, необхідних для здійснення наскрізного використання ІКТ у навчанні;
- 8) розвиток ініціативності у використанні ІКТ як інструмента формування метапредметних ІКТ-умінь школярів;
- 9) формування методичних знань і практичних умінь – визначати методику навчання, за якою буде здійснюватися формування метапредметних ІКТ-умінь школярів (M-Learning, Blended-Learning, BYOD-

орієнтоване навчання, STEAM тощо); визначати інтерактивні методи навчання (CASE-технологія, Web-квест, «круглий стіл» тощо);

10) формування мотивації до набуття умінь, необхідних для роботи з програмними засобами, електронними освітніми ресурсами, орієнтованими на молодших школярів; із пристроями ІКТ, як стандартними, так і спеціалізованими (3D-принтер, 3D-сканер; цифровий вимірювальний комплекс Globisens Labdisc Gensci – мобільна природничонаукова лабораторія з мультисенсорним реєстратором даних з вбудованими датчиками вимірювання температури, відстані (руху), GPS, освітленості тощо для проведення шкільних експериментів; інтерактивний комплекс SMART тощо).

Метою продуктивно-коригувального етапу є розширення й корекція набутих знань й умінь використання ІКТ як інструмента формування метапредметних ІКТ-умінь молодших школярів; сприяння в підвищенні рівня готовності до використання ІКТ у професійно-педагогічній діяльності.

Завданнями продуктивно-коригувального етапу є:

1) розширення й корекція загальних і спеціальних знань, умінь щодо використання ІКТ як інструмента формування метапредметних ІКТ-умінь учнів;

2) спрямованість підготовки на розвиток ініціативності, як стійкої й, в той же час, динамічної якості особистості, що привчає студента систематично аналізувати світовий досвід використання ІКТ у початковій школі; вивчати новітній педагогічний ІКТ-орієнтований інструментарій; актуальні практичні напрацювання вчителів початкової школи;

3) спрямованість підготовки на розвиток ініціативності до опанування ІКТ як засобу власного професійного зростання (приймати участь в освітніх вебінарах, тренінгах, навчатися онлайн тощо);

4) набуття досвіду ефективної організації Нетворкінгу, роботи у медійно-інформаційному освітньому просторі (оприлюднення власного досвіду, проведення онлайн-консультації, неформального спілкування тощо);

5) розвиток рефлексивних умінь (здатність оцінювати результати власної роботи щодо формування метапредметних ІКТ-умінь школярів).

Системність у підготовці майбутнього вчителя початкової школи до використання ІКТ дозволяє задати єдину логіку, цілісність побудови і розгортання змісту всієї підготовки майбутнього фахівця. Так, на базовому етапі студенти мають ознайомитись із новими орієнтирами початкової освіти, з огляду на тенденції трансформації сучасного суспільства, де все більша увага надається розвитку загальних (універсальних, ключових, soft, transversal) компетентностей учнів і створенню умов для того, щоб вони набули вміння у подальшому безперервно вчитися впродовж життя.

Головне завдання наступного етапу підготовки – *основного* – вбачається в розумінні сутності якісно нових умінь підростаючого покоління – метапредметних ІКТ-умінь та особливостей їх поетапного формування. На цьому етапі відбувається ознайомлення студентів з інноваційними методиками навчання, інтерактивними методами навчання; широким спектром педагогічного ІКТ-інструментарію, орієнтованого на формування метапредметних ІКТ-умінь школярів; мережними освітніми електронними ресурсами; пристроями ІКТ як стандартними, так і спеціалізованими.

На *продуктивно-коригувальному етапі* повинно здійснюватися розширення, поглиблення й корекція знань й умінь майбутніх учителів щодо використання ІКТ як інструмента формування метапредметних ІКТ-умінь молодших школярів. На цьому етапі студенти ознайомлюються з новітніми пристроями ІКТ, опановують нові методику навчання, технології; адаптують новий педагогічний досвід у власну навчальну практику. Крім того, студенти оприлюднюють власний досвід, напрацювання. Отже, знання, уміння й навички, отримані на кожному з етапів, мають накопичуватися, поглиблюватися й примножуватися на наступних етапах підготовки. Взаємозв'язок знань й умінь, якими оволодіває майбутній вчитель впродовж навчання забезпечує формування цілісного, системного уявлення студентів щодо використання ІКТ як інструмента формування метапредметних ІКТ-умінь молодших школярів.

Представлені результати проведеного дослідження не вичерпують усіх аспектів проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій, але закладають основу для подальших наукових розвідок у вказаному напрямі.

Використана література:

1. Олефіренко Н. В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до проектування дидактичних електронних ресурсів: монографія / Н. В. Олефіренко. – Харків, Україна: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2014.
2. Проект концепції розвитку педагогічної освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proekt-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.
3. Нова українська школа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.
4. Суховірський О. В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційних технологій: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки АПН України / О. В. Суховірський. – Київ, 2005. – 303 с.

References:

1. Olefirenko N. V. Preparation of future teachers of elementary school for the design of didactic electronic resources: monograph / N. V. Olefirenko – Kharkiv, Ukraine: National Technical University named after G. S. Skovoroda, 2014.

2. Project of the concept of pedagogical education development [Electronic resource]. – Access mode: <https://mon.gov.ua/ru/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proekt-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
3. New Ukrainian School [Electronic Resource]. – Access mode: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
4. Sukhovirsky O. V. Preparation of the future teacher of elementary school to the use of information technologies: Diss ... Candidate. ped Sciences: 13.00.04 / Institute of pedagogy of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine / O. V. Sukhovirsky. – Kyiv, 2005. – 303 p.

Андрієвська В. М. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій

В статті автор розглядає актуальні проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій. Вияснено, що сьогодні Концепція нової української школи та Концепція розвитку педагогічного образования виставляють нові завдання в системі шкільного образования, задають новий вектор підготовки майбутнього вчителя початкової школи. Процес підготовки спеціалістів нового рівня розглядаємо як реакцію на об'єктивні тенденції трансформації початкової школи в умовах її інформатизації. Визначено основні етапи процесу підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій, а саме: базовий, основний та продуктивно-корекційний етапи. Визначено сутність та конкретизовано зміст кожного з етапів підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: етапи підготовки, майбутній вчитель початкової школи, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).

Andriiivska V. M. Training of future primary school teachers to use ICTs

In the article the author considers actual problems of training of future primary school teachers to use ICTs. It is revealed that today the Concept of the new Ukrainian school and the Concept of the development of pedagogical education put forward new tasks for the system of school education, ask a new vector for the preparation of the future teacher of elementary school. The process of training specialists of a new quality is seen as a reaction to the objective tendencies of the transformation of the elementary school in the conditions of its informatization. The main phases of the process of training of future primary school teachers to use ICTs in professional and pedagogical activity – basic, main and productive-correctional stages are determined. The essence and specificity of the content of each of the stages of training of future primary school teachers to use ICTs are highlighted.

Key words: phases of training, future primary school teachers, information and communication technologies (ICT).

УДК 377.3 (430) : 614.253.2

Бідюк Н. М., Олеськова Г. Г.

**РЕТРОСПЕКТИВА СТАНОВЛЕННЯ МЕДСЕСТРИНСЬКОЇ ОСВІТИ
ВІД СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ДО ДЕРЖАВНОГО ВИЗНАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
СЕСТРИНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ В НІМЕЧЧИНІ**

У статті здійснено ретроспективний аналіз становлення медсестринської освіти Німеччини від середньовіччя до державного визнання діяльності сестринського персоналу. Описуються перші спроби регламентації медсестринського догляду як професії, створення перших сестринських шкіл та підручників з догляду за хворими. Значна увага приділяється видатним особам в історії догляду і освіти сестринського персоналу, в тому числі тих, які розглядали сестринський догляд як науку. На підставі аналізу джерел зроблено висновок, що ХІХ століття в Німеччині можна розглядати як початок становлення фахової підготовки сестринського персоналу, а першу половину ХХ століття – як початок законодавчих ініціатив щодо нормативно-правового забезпечення фахової підготовки сестринського персоналу Німеччини.

Ключові слова: державне визнання, медсестринська освіта, ретроспектива, сестринський персонал.

Історія медсестринського догляду та медсестринської освіти в Німеччині має дуже глибокі корені. Розпочнемо їх розгляд із середньовіччя, коли такий догляд здійснювався в монастирських шпиталях (Klosterhospitaler) та шпиталях лицарських орденів (Hospitalerder Ritterorden), де ченці доглядали за паломниками та бідними людьми, здійснюючи християнську місію милосердя. Такими, наприклад, були монахи бенедиктинського ордену (Benediktinerorden), заснованого Бенедиктом Нурсійським (Benedikt von Nursia) (480–547). Лікарем і доглядальником в той час була одна людина, не було поділу на різні професії. Також в ХІІ ст. у Німеччині розвивалися будинки Святого Духа, члени якого присвятили себе догляду за хворими. Перший німецький Гайліґ Гайст Шпиталь (Heilig Geist Spital) був побудований в 1204 році у Бранденбурзі [6; 24; 27].

Як правило, догляд у монастирях був спочатку суто чоловічою справою, але з часом це змінилось у зв'язку з тим, що жіноцтво все активніше брало участь у догляді, наприклад, в акушерстві. Тому, розгляда-